

מכתלי בית ההוראה

אקטואליה
בהלכה

פניני הלכה למעשה, בענייני דיומא ושאלות המתחדשות

מרבני בית המדרש להוראה ודיינות "באר ישראל"
בראשות מורינו הגאון רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א

מכתלי בית ההוראה

תשובה ממורינו הרב שליט"א

שימוש בסכין יפני ללא טבילה

בכוסות שאינם טבולות אפילו לקיום מצוות ארבע כוסות שאין מצווה דרבנן דוחה איסור של תורה. ב. דעת הישועות יעקב (י"ד סימן קכ ס"א) והמשנה ברורה (ביאור הלכה סימן שכג ד"ה מורה) שאיסור ההשתמשות אינו אלא איסור דרבנן. [וראה מה שביאר באבני נזר (י"ד סימן תיח) שמצוות טבילת כלים אינה בגדר 'מתיר' את הכלי, לכן אם השתמש ללא טבילה לא נאסר המאכל, אלא הגדר הוא 'מצווה', ואיסור ההשתמשות נגזר רק מכך שחייב לטבול את הכלי ע"י"ש].

ומעתה יש להסתפק מה דינם של כלים שאינם 'כלי אכילה' מעצם מהותם וייעודם, אלא שבא להשתמש בהם לצורכי הסעודה. האם נאמר שמאחר שאינם כלי אכילה ולא חל עליהם דין טבילת כלים, גם בבואו להשתמש בהם לצורך אכילה אינם טעונים טבילה. או שמא, מאחר שעתה רצונו להשתמש בהם לאכילה, הרי שעצם השימוש לצורך אכילה נאסר בכלים שאחר מרשות גוי כל עוד לא נטבולו.

והנה מוצא דברי הרמ"א הנזכרים לאסור את ההשתמשות לפני הטבילה, מקורם מספר 'איסור והיתר הארוך' (שער נח דין פה), והמדובר שם בקונה מן הנכרי סכין של סופרי סת"ם המיועדת לחיתוך הקלף ורוצה להשתמש בה לאכילה דרך ארעי, ופסק בזה שחייב טבילה קודם לכן. אמנם הפרי חדש (סי' ט) חולק על הרמ"א, ונימוקו עמו, לפי שכיון שעיקר תשמישו של הסכין הוא לחיתוך הקלף, הולכים בזה אחר רוב תשמישו של הכלי, ולכן כל שאין הכלי מיועד מעיקרו למאכל, אף אם לפעמים משתמשים בו למאכל אינו טעון טבילה. אמנם כתב האבני נזר (י"ד סימן קו אות ב) שאף הפרי חדש לא התיר רק בדרך ארעי, אבל אם משתמש לאכילה באופן קבוע, חייב בטבילה אף שרוב תשמישו לדברים אחרים.

הרי לפנינו שני דיון חובת טבילה בכלים שאינם מיועדים לאכילה שנוי במחלוקת הרמ"א והפרי חדש. אך נראה כי בסכין יפני יודו כולם שאינו צריך טבילה. כי הנה השולחן ערוך (שם סי' ק"ד) מבדיל בין שני סוגי כלים שהיו בזמננו לענין חובת הטבילה: "טריפיד"ש [- חצובות] ששופתים עליהם קדירות אינם טעונות טבילה, אבל פדיליא"ש [- כלי צלייה], טעונות טבילה מפני שנותנים עליהם המאכל עצמו". וביאר בפרי חדש (סי' יב) בכונתו, שאף על פי שלפעמים צולים על גבי הטריפיד"ש את המאכל עצמו, מכל מקום הואיל והולכים אחר רוב תשמישו אינו טעון טבילה. ולכאורה הדבר תמוה, שהרי נתבאר לעיל שיטת הרמ"א שסובר כי גם כלים שאינם מיועדים למאכל אסור להשתמש בהם למאכל ללא טבילה, ומדוע לא השיג כאן על דברי השולחן ערוך כשיטתו שאסור לצלות את

המשך בעמ' ב'

שאלה:

קבוצת חברים יצאו לפנות ערב אל חורשה נאה ומוצלת, בינות עצי היער וניחוחות החורש הטבעי תכננו לשבת יחד לסעודת מרעים, להיטיב ליבותיהם במיני מאכלים אותם כינו במקום. אלא שעל אף ההתארגנות מראש להכין את כל הציוד הנדרש, שכחו להביא איתם סכין, והרי שולחן והרי בשר, אולם אם אין סכין ובלעדיו, לא ניתן לחתוך את המאכלים ולהכניסם לסעודה. אחד מבני החבורה פשפש ומוצא כי יש באמתחתו סכין יפני, והציע, כי בליט בררה יעשו לו הסבת מקצוע וישתמשו בו לצורך הכנת הסעודה. אולם אז התעוררו לשאלו: הרי הסכין אינו טבול, והלכה היא כי כלי שמיוצר ונקנה מגוי צריך טבילה עובר לשימוש בו, ונפנו לברר מה יעשו כעת, האם מותר להשתמש בו כמו שהוא או שיש עצה אחרת.

תשובת הרב שליט"א:

בהלכה זו של טבילת כלים חדשים ישנם שני חלקים: א. החיוב לטבול כלי אכילה שנרכשו מגוי ועברו לקניינו של יהודי. ב. האיסור להשתמש בכלים אלו כל עוד לא נטבלו. [וראו לציין כי אסור להשתמש לפני טבילה גם באופן חד פעמי, ויש שטועים בזה]. ועליו לברר במקרה זה, שהכלי במהותו אינו כלי שמיועד לאכילה, האם כאשר באים להשתמש בו לאכילה הוא טעון טבילה.

מקור החיוב לטבילת כלים חדשים למדו בגמרא (עבודה זרה דף ע"ה): מהפסוק האמור בכלי מדין: "כל דבר אשר יבא באש תעבירו באש - וטהרו", ודרשו מייטור תיבת וטהרו: 'הוסיף לך הכתוב טהרה אחרת'. והראשונים הביאו את דברי הירושלמי (עבודה זרה פ"ח ה"ט) שטעם חיוב הטבילה משום 'מעלה': משום שיצאו מטומאת העמים לקדושתם של ישראל, ולדעת רוב הפוסקים יסוד החיוב הוא מן התורה. עוד אמרו בגמרא, שהואיל ובפרשת טבילת כלים לא הוזכרו אלא 'כלי סעודה' אין לנו לחייב טבילה אלא בכלים אלו, אך לא בכלים המשמשים לצרכים אחרים.

את איסור ההשתמשות לפני הטבילה הביא הרמ"א שכתב: (יורה דעה סימן קכ סעיף ח) "אסור להשתמש בו לצרכי סעודה אפילו דרך עראי בלא טבילה". ובמהות איסור זה נחלקו ראשונים ואחרונים: א. דעת בעל "אור זרוע" (פסקי עבודה זרה סימן רצג) שאסור מן התורה, וכן נקט להלכה הפרי מגדים (או"ח משבצות זהב סימן תפג), וכתב שמתעם זה אסור להשתמש

הלכה למעשה

משולחן מורנו הרב שליט"א

תשובת מורנו הרב שליט"א:
אין צריך להודיע, כל זמן שהזבוב כבר יצא ואין בעיה של כשרות.²

תפילה עבור חולה שאינו יהודי

בעל מפעל שחלה אחד העובדים שאינו יהודי, והוא מבקש מהמעסיק שיתפלל ויעתיר בעדו שיבריא ממחלתו. האם מותר להתפלל עבורו.

תשובת מורנו הרב שליט"א

מותר להתפלל עבור גוי שהוא מחסידי אומות העולם.³

להתפלל על גוי שיבריא. וראה בספיר ויהלום פרשת וארא והרחבה בנושא, ושם בשם הרה"ק האמור ושמש' דאם איש נכרי אשר לא מבני ישראל מבקש להתפלל עבורו, ורואה שע"י זה יהיה קידוש השם או יוכל לפעול לו תכף בתפילתו. וכן מובא שם בשם הגאון בעל 'בית שיערים' דמותר להתפלל בעד נכרי חולה, והביא ראה מאברהם שהתפלל לרפאות את אבימלך, וכן משה שהתפלל בעד פרעה, ודחה הראיה שאין למדין מדבר שהיה קודם מתן תורה. עיין שם באריכות.

ליבו לא שמע ויצא מבית הכנסת. האם עליו לרדוף אחריו עד שישגיגו מצד שאין לשנות צדקה מעני לעני.

תשובת מורנו הרב שליט"א:

הנכון שיגמור בדעתו שאינו מתכוון שיהיה צדקה כלל עד שימסור לידי העני ממש, מאחר והדין שנוי במחלוקת.¹

להודיע לקונה שנכנס זבוב בבקבוק

לאחד היה בקבוק ויסקי ונכנס זבוב והוא הוציא את הזבוב, כעת מוכר את הבקבוק, האם עליו להודיע על כך לקונה, והדבר נחשב לפגם במוצו.

המטבע ליד העני ממש אלא שהלה (שהיה סני הנזר ל"ע) לא הרגיש בכך, ונסתפק אם גם זה נכלל בהחלטתו ה"ל, ולכן חיפש אחריו.

2. באגרות משה (י"ד ח"א סימן לא) כתב לגבי לאו ד'בל תשקצו', דאינו שייך רק כשידוע לאוכלו שהוא דבר מאוס ומכל מקום אוכל, אבל כשלא ידוע לו שהוא דבר מאוס אין לאוכל שום איסור.

3. בשדי חמד (מעיבת ה"ל כלל ק"ה) כתב שגוי שידוע שהוא חסיד אומות העולם מותר להתפלל עבורו. ואם הוא רע לשמים

הכין צדקה לעני והלך

בבית הכנסת הסתובב יהודי לאסוף צדקה, אחד המתפללים הוציא מכיסו מטבע הגונה לתת לו מנדבת ליבו, אלא שהעני לא שם לב אליו, וכמה שניסה להעיר את תשומת

1. בדרך זו שעושה תנאי, פוטר גם את השאלה שאין לשנות מצדקה לצדקה [ששנוי במחלוקת], וגם שהכסף נשאר חולין ואין חשש להחזירו לכיסו בין שאר מטבעותיו. וראה בדרך אמונה (תמנות עניים פרק ח ציון ההלכה סי' פח) שכתב בשם החזון שיתן לעני אחר, ויש אומרים שלא נדר אלא על דעת אותו עני (אבני ישיבה חלק ד סימן קא בשם הגרי"ש אלישיב). ובש"ת שבט הלוי (חלק י סימן קסו אות ז) כתב: והנה תמיד הצטערתי על המכשול שלוקחים כסף לתת לעני, ועד הכי והכי העני נעלם מן העין ומחזיר הכסף לכיס

שמחת השלום-זכור של אברהם. ויהי ביום השישי הכינו את אשר יאכלו ויטעמו האורחים בליל שבת. בטרם כניסת השבת כאשר הכל היה מוכן דבר על אופנו, אחד האורחים המחמיר על טועמיה מכל הסוגים בערב שבת, חשקה נפשו לטעום גם מהפיצוחים, והנה טעמם ישן, ויבשותם ענתה בהם. החנות סגורה, ובעל השמחה שהיה חפץ בשמחה מושלמת, מיהר להשיג מאחת החנויות המאחרות ליכנס, פיצוחים חילופיים טריים ורעננים על הצד היותר טוב. ביום ראשון באשמורת הבוקר, כבר נראה אברהם ממתין בסבלנות מחוץ לחנות הפיצוחים ככוונה להחזיר את הסחורה היבשה, ולבקש עבורם את הכסף ששילם. קצף עליו רוגזו של בעל החנות ויאמר, היתה בידך האפשרות לטעום מכל הסוגים והמינים, בטרם תאספם לביתך למה לא הגת כדרך כל הארץ הטועמים ובודקים לפני הקנייה.

ועלינו לברר מי מהם צודק, אברהם שקיבל פיצוחים ברמה של זיבורית ולא שם אל לבו לבדוקם, או שמא עם המוכר הצדק.

תשובה: תלוי בסוג החנות. אם השילוט או המוכר בחנות מכריזים כי מדובר בסחורה טריה ואיכותית, יכול אברהם לבקש את כספו חזרה. אולם אם סגנון החנות לא מספיק מוגדר. אם אברהם שילם מראש על הסחורה בשעת הקנייה, וכעת תובע מהמוכר את הממון, המוכר פטור מלהשיב. וזאת מפני שהיה לו לאברהם לטעום מקודם, ואם לא טעם סימן שמחל, וכמו שיתבאר. ואם ראובן עדיין לא שילם, פטור הוא כעת מלשלם. מקור הדין: בהלכות אונאה ומקח טעות מובאים דינים ופרטים מתי יכול הלקוח להחזיר את המקח למוכר לאחר הקניה, בטענה של מקח טעות. אחד מהם הוא מדברי הרמב"ם (ח"מ, רלב"ג) כי אם הלקוח מצא מום במקח שלא היה ידוע לו לפני הקנייה, יכול הוא להחזירו למוכר, וזאת בתנאי שלא השתמש במקח אחרי שנודע לו מהמום, כי אם השתמש בחפץ לאחר שראתה את המום, מראה בדעתו שלא מקפיד על המום ומוחל למוכר, ועוב אין יכול להחזירו.

חידוש מעניין מובא מהמגיד משנה (פס"ו ממכירה ה"ג) - ס"מ"ע ס"ק י', כי ישנם אופנים שאין הלקוח יכול לחזור בו אפילו אם עדיין לא השתמש במוצר. המקרים הם, אם המוכר מכר לו בסתם, וזה דבר שהלקוח יכל היה להבחין לאלתרו, כגון שהיתה בידו האפשרות לנסות ולטעום, ולא הקפיד לעשות כן, אומרים שהלקוח מחל והמקח קיים. בביאור חידושו של המגיד משנה, מצינו כמה פירושים בפוסקים: א. במשנה למלך (פס"ו מהלכות מכירה): הבין כפשוטו, כי תמיד במידה והלקוח היה יכול לדעת מהפגם, לדוגמה על ידי טעימה, אפילו אם לא השתמש בחפץ, לא יכול להחזיר למוכר. ומחדד, כי הרמב"ם חולק על דין זה, וסובר שאם לא השתמש בחפץ, לעולם יכול הלקוח לחזור בו. ב. בנתיבות המשפט (סק"א): במאר את כוונת המגיד משנה, שאם השתמש במקח, והיה יכול לטעום מהמקח ולא טעם, אפילו אם לא ראה את המום, אומרים שמחל על זה, ואלם אם עדיין לא השתמש במקח ברור שהמקח בטל. ולפי זה דברי המגיד משנה עולים בקנה אחד עם דברי הרמב"ם. ג. שבות יעקב (ח"ג סי' קס"ט): המגיד משנה בא לומר, באופן שקודם גמר המקח היה יכול להבחין ולטעום, ולא טעם, מוכח שמחל גם אם יהיה בו מום זה, אף שעדיין לא השתמש בחפץ. (ודברי מתיישבים גם לרמב"ם, כי הרמב"ם סתם שלפני השימוש תמיד יכול לחזור, מדבר באופן שכבר נגמר המקח, בטרם יכל לטעום, ואז נתגלה בו המום). ובפתחי תשובה (סק"א) הביא את דברי השבות יעקב, וכתב שכן הוא הביאור הנכון.

לאחר שהשכלנו מה הם ההוכחות לכך שהלקוח מחל, בהשתמשות או ביכולת להבחין בפגם, שומה עלינו לדעת כי עדיין יש מקרים רבים בהם לא נאמר שקיים הוכחה לכך שהלקוח מחל. ואלו הם: 1. אם הלקוח בהיותו בתנות מיהר לדרכו ולא היה לו הפנאי לטעום ולהתבונן (כסף קדשים). 2. או שהמוכר הצהיר כי הסחורה טובה ומשובחת, ולא ראה הלקוח סיבה לבדוקה (הכמת שלמה, ופשוט). 3. או דבר שהקלקול בו לא שכיח (הכמת שלמה). או אם הלקוח לא נתן את המעות למוכר, רק לקח בהקפה. כיון שמעות המכר מוחזקים עדיין ביד הלקוח, לעולם לא מוחל, כי סמך על כך שהמעות בידו (-משנה למלך. על אף שהנתיבות פקפק בסברא זו, הרי לנתיבות תמיד חוזר וכמו שביארנו לעיל).

לאחר בירור מקחן של צדיקים ניתנה ראש ונשובה לפרש בכך את המעשה אשר יעשו: באופן שהסחורה התגלתה כישנה ויבשה, אם המוכר הצהיר כי הסחורה טובה ומשובחת, אך שכן היה נראה בברור מסגנון החנות והשילוט במקום, הדין הוא שהמוכר צריך להחזיר את הכסף ללקוח.

אולם בחנויות פשוטים, שיש ימים בהם הפיצוחים טריים ויש ימים פחות, מהיות ודרך חנויות הפיצוחים לתת ללקוחות המעוניינים לקנות, לטעום כאוות נפשם, זה דוגמה קלאסית של מקום בו הלקוח היה יכול לטעום גם לפני גמר המקח (כחילוקו של השבות יעקב), אם כן יכול המוכר לומר, לא טעמתם-מחלת. כי אני סבור כאותם פוסקים שזה ראייה למחילה, ובפרט שהפתחי תשובה כבר כתב כי זהו הפסק הנכון.

אולם אם עדיין לא שילם עבורו, יכול להחזיר את המקח ולא צריך לשלם, כי אומרים מהיות ולא שילם לא חש חובה לטעום, כי מעות המקח עדיין בידו.

ואפילו לסברת התוספות יום טוב הנזכרת דגדול כבוד הבריות, יתכן שרק באופן שזה ספק אם יחסט, בזה התיר משום כבוד הבריות, אבל כשודאי יחסט אולי גם במקום כבוד הבריות אי אפשר להתיר לעבור על איסור ודאי.

ועלינו לברר מהו האיסור לסחוט בגד בשבת. ויודעים דברי רבינו תם (תוס' שבת סי"א) שבכל סוחט יכול להיות איסור מצד שתי מלאכות: א. מלאכת כיבוש, ב. מלאכת מפרק שהיא תולדה של דש.

ונתבונן במקרה דידן שעל ידי הליכתו נסחטים המים מן הגרב. דמצד מפרק אין מקום כלל לחייב כיון שהמים הולכים לאיבוד או שחוזרים ונבלעים בגרב, ואין לו צורך בהם כלל, מיהו דעת ר"י וסיעתו שגם כשהמשיקים הולכים לאיבוד ואין איסור דאורייתא של מפרק, אבל יש על כל איסור דרבנן של סוחט מטעם מפרק. ואם כן יש לדון בגרביים הנ"ל לאיסור מטעם האיסור דאורייתא של 'מלבן'. ולדעת ר"י וסיעתו מטעם איסור 'מפרק-דש' מדרבנן.

אבל הלכה למעשה יש להתיר באין לו גרביים אחרות, וכמו שכתב בספר מנחת שבת (סימן פ ס"ק ק"א) ובקונטרס אחרון ס"ק ז). כיון שזה פסיק רישיה דלא ניתא ליה, ובצירוף זה שסוחט כלאחר היד דאין דרך ליבון וסחיטה בכך. וצירוף נוסף להיתר זה מבואר באורחות שבת (פ"ה ה"ה ק) עפ"י דברי הט"ז (סימן ש"ב ס"ק י"א, ש"כ"ו ס"ק"ב) דחז"ל לא גזרו בדבר שהאדם לא יכול להימנע - מיהו היינו דווקא בדבר שאינו מתכון, ועושה כן כלאחר היד.

וראיה להיתר זה, שהרי מבואר בגמ' (ימא דף ע"ג:) ונפסק כן להלכה (בסימן ש"א ס"ד) דהתירו לצורך מצוה להיכנס במים עד צווארו, כגון להקביל פני רבו, וכתוב שם תנאי להיתר זה, שיעשה איהו שינוי, כגון שלא יוציא ידו מתחת שפת חלוקו, כדי שיזכור ולא יבוא לידי סחיטה. והרי כשעובר בנהר עם בגדיו, ודאי ששירטבו הגרביים והנעליים, וכיצד יוכל לצאת מהנהר ולהמשיך ללכת, ולא כתוב שם שבשעה שיוצא מהנהר צריך להוריד את הגרביים, וזה ראייה שודאי מותר להמשיך ללכת עם גרביים רטובות בלי שום חשש, עכ"פ כל זמן שאין לו גרביים אחרות. וכן מבואר בדברי המשנה ברורה (סימן תרי"ד ס"ק י"ב) שמתיר ללכת עם גרביים שגעת עם ירידת גשמים ביום כיפור, ולא חושש כלל שסוחט בדרך הילוכו.

ובאופן שכבר פשט את הגרביים, ועכשיו רוצה ללבושם שוב, כתב בש"ת שבת הקהתי (ח"ו סימן ק"ע) שמותר להלבישם, וזה עפ"י סברת תוספות יום טוב הנזכרים, שהתירו משום 'כבוד הבריות', ומדבריו למדנו שמחמת כבוד הבריות התירו גם כאשר ודאי סוחט, ולא רק בספק.

אל מושב בצפון הארץ נסעו משפחתו של זבולון לשהות בשבת קודש. זבולון שאדם מסודר היה בדרך כלל, ארו את מזוודותיו ומטלטליו וארגנם על הצד הטוב ביותר, אולם לא העלה בדעתו כלל להביא עמו זוג גרביים נוספות מאחר שלא חשב שיבואו לו לידי שימוש. כך ארע שבשעות המוקדמות של הבוקר בהם רגלי זבולון לקומו ולערוך את השחר, נטל את ידיו בזריזות, אך מחמת חוסר זהירות הכניס את רגליו הלבושות כבר בגרביים, בתוך קערת המים בהם נטל זה עכשיו ידיו, וכאן עמד 'קפוא' על מקומו ואינו יודע כדת מה לעשות, האם מותר לו להמשיך ללבוש את הגרביים הרטובות, ובפרט שאין לו אפשרות כרגע ללבוש גרביים אחרות, או שמא יצטרך להישאר בבית עד שיתייבשו - ויקוים בו מאמר חז"ל 'שלא יהא הלוכך בשבת כהלוכך בחול', וזאת מכיון שברגע שילך עם גרביים רטובות יחסטו המים בכל פסיעה ודריכה, והרי אסור לסחוט בשבת, אחיו ר' משולם שכבר היה שקוע עמוק באמצע הלימוד, שמע את המתרחש ובמהירות התנער ממקומו, לכיוון בית ההוראה לדעת את 'הדרך ילך בה'.

תשובה: מותר להמשיך ללכת עם הגרביים הרטובות בשבת כשאין לו גרביים אחרות, וזאת למרות שסוחט בכל פסיעה שהולך, וכמו שיבואר להלן.

וכדי להבין את העניין נקדים בקצרה: כתוב במשנה במסכת שבת (דף קמ"ו): 'מי שנשרו כליו במים מהלך בהם ואינו חושש' הדיינו מי שבגדיו נרטבו בשבת במים, מותר ללכת בבגדים אלו בלי שום חשש, ולא אוסרים זאת מחשש שמא יחסט את הבגדים. ומבואר בב"ח (סוף סימן ש"א) שהדין כן לא רק באופן שנרטבו בגדיו בעודו לבוש בהם, אלא גם כאשר נפלו הבגדים למים לפני בדישתם מותר ללבושם ולא חוששים שמא יחסט. ובטעם הדבר שלא גזרו שמא יחסט ביאר בתוספות יום טוב (שבת פ"ב מ"ד) 'משום שגדול כבוד הבריות'. ולפי זה אין כאן היתר גורף לכתחילה כשיש לו אפשרות אחרת, ולכן שיבוא לביתו, ויש לו בגדי שבת אחרים להחליף, צריך להחליפם.

ומאיך בשולחן ערוך הרב (סימן ש"א סעי' נ"ו) כתב, שיכול להלך בהם כל היום ואין חוששין שמא ישכח ויחסטם בהילוכו בהם. ומדבריו למדנו, שאין זה היתר באופן של בדיעבד ומשום כבוד הבריות, אלא שחז"ל לא חששו כלל שיחסט בגדים שולבו בהם והדבר מותר לחלוטין.

ויש לדון במקרה המדובר שנרטבו הגרביים, שכאן אין רק חשש 'שמא יחסט', אלא נאחזו כבר יודעים מראש באופן ברור, שבכל דריכה ופסיעה יחסטו ויצאו מים מהגרב, ואם כן יש מקום לומר שזה ודאי אסור, דכיצד נתיר ללכת עם הגרביים כשבכל פסיעה ופסיעה ודאי יחסטו מים.

המשך מכתלי בית ההוראה מעמ' א'

המאכל על גבי הטריפיד"ש.

ובתשובת מנחת יצחק (חלק ט סימן פד) העלה לחלק בין שני סוגי כלים שאינם למאכל: ישנם כלים שמעצם צורתם ומהותם ראויים גם לאכילה וגם לכל שימוש, אלא שאדם זה ייחדו לשאר תשמישים, וכדוגמת סכין שראוי לספורים כדרך שראוי לאכילה וזוה נחלקו הרמ"א והפרי חדש הנזכרים. אולם כלים שמתוך תבניתם וצורתם ניכרים שאינם כלי מאכל אלא מיוצרים ומיועדים לשם תשמישים אחרים, בזה יסיכמו הכל שדינם נקבע לפי רוב תשמישם ואינם טעונים טבילה כיוון שאינם כלי אכילה כלל, ואף כי כעת משתמש לאכילה אינם מתחייבים מחמת כן בטבילה.

ועל כן מי שלוקח מספריים לחתוך איתם דבר מאכל, וכן סכין יפני שתכלית יצירתו לשם עבודות בית וכדומה, ובמיוחד שרוב בני אדם נוהרים ומקפידים מכמה סיבות שלא לחתוך עמו דברי מאכל, מאחר ועיקר הכלי ותכונתו לשאר תשמישים, אין השימוש החד פעמי משנה את שמו לגדר 'כלי אכילה' ואינו טעון טבילה.

